

מתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

יומא דהילולא של בעל ה'תומר דבורה',
הרה"ק רבי משה קורדבירו זי"ע

רבינו הדיין והמקובל הקדוש, רבי משה קורדבירו, רבו של רבינו האריז"ל, נולד בשנת רפ"ה לאביו רבי יעקב. מקום לידתו אינו ברור וידוע, אך ככל הנראה נולד בקורדובה שבספרד, כפי שמעיד שם משפחתו. הוא גדל וצמח בעיר המקובלים צפת, שם למד תורה מפי מרן רבי יוסף קארו זי"ע בעל השולחן ערוך ו'בית יוסף', ולקח לו לאשה את אחותו של המקובל רבי שלמה אלקבץ זי"ע מחבר הפיוט 'לכה דוד'.

זכה רבינו להעמיד תלמידים הרבה, ביניהם הגה"ק בעל ה'ראשית חכמה' והגה"ק הרמ"ע מפאנו זי"ע, וחבר ספרים נשגבים, בעומק תורת הנגלה והנסתר: פרדס רימונים, אור יקר, אור נערב, ועוד - ועל כולם ספר המוסר הנודע 'תומר דבורה', שהסבא מקלם זצ"ל כינה אותו 'שולחן ערוך למדות'.

רבינו השל"ה הקדוש זי"ע כתב בהסכמתו על הספר תומר דבורה, שאם יגמור האדם הספר הזה פעם אחת בשבוע או פעם אחת בחודש - מובטח לו שהוא בן עולם הבא!

ועוד מובא בשמו של הרה"ק מסאטמר זי"ע שקיבל מהרה"ק מצאנו זי"ע, שהלימוד בספר 'תומר דבורה' הוא סגולה למחלה הידועה רח"ל, ואם אינו יכול ללמוד בעצמו אזי שיקראו לפניו בספר זה. והרה"ק רבי חיים דוד מבראדי זי"ע אמר בשם זקנו הרה"ק מרו"ץ זי"ע שיהודי צריך להחזיק בנרתיק הטלית ותפילין שלו את הספר 'תומר דבורה'.

רבינו נסתלק בחטף לבית עולמו ביום כ"ג בתמוז ה' אלפים ש"ל, והוא רק בן 48 בפטירתו. הותיר אחריו את אלמנתו ובנו הקטן גדליה שהיה בן ד' שנים. הוא נטמן בצפת (נמצא בין קברי האר"י והמבי"ט), ורבו בעל השו"ע הספידו על קברו ואמר: "כאן נגנז ארון התורה". תלמידו המובהק, ראש המקובלים, רבינו האר"י התבטא עליו שהוא היה "מורו ורבו", והעיד עליו שנסתלק "בעטיו של נחש", ללא כל חטא מימיו, וכמו כן גילה כי ראה "עמוד ענן" הולך לפני ארונו - ולפי גירסה אחרת אמר שראה שני עמודי אור מלווים את מיטתו!

העצה שנתן הרב אורי זוהר זצ"ל להורים המתייסרים

יסוד היסודות ביידישקייט'

בהכנת השיעור הבוקר, חזרתי מעל שלוש שנה אחורה. הייתי אז בחור בשיבה גדולה, והמגיד שיעור הגאון בעל 'לתשובת השנה' רבי ישראל יוסף הכהן רפפורט שליט"א, כהן מומחה, מגדולי התלמידי חכמים בעיר בני ברק, נתן שמוע"ס, א-גאנצע שמוע"ס, על עמון ומואב ועל המצרים:

הוא שאל, על מה שלמדנו במשנה ביבמות (עו, ב), 'עמוני ומואבי אסורים ואסורין אסור עולם', והסיבה היא כפי שנאמר בתורה הקדושה (דברים כג, ה) 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים', ואילו 'מצרי ואדומי אינם אסורים אלא עד שלשה דורות' - איך זה יתכן? איך אפשר להבין, שהמצרים שעשו לעם ישראל צרות צרות מותרים לבוא בקהל אחרי דור שלישי, ולעומת זאת עמון ומואב שהיו רק היו 'פחות נחמדים' אינם יכולים לבוא בקהל ה' עד עולם?

והוא הסביר ברתיחה דאורייתא המיוחדת שלו, שהענין במה שעמון ומואב 'לא קדמו אתכם בלחם ובמים' היה חיסרון גדול במידת הכרת הטוב, ומי שלא מכיר טובה - הוא לא 'אדם', הוא לא יכול להיות יהודי!

וכשמדברים על הכרת הטוב, אי אפשר שלא להזכיר את אבי מורי הצדיק רבי שמואל צבי ב"ר בנימין זצ"ל, שהיה יחיד בדורו בתחום הזה של הכרת הטוב לכל אדם שהיטיב איתו, או עם ילדיו או עם נכדיו או עם שכניו או עם כל מי שרק היה קשור אליו, הוא השתדל כל ימי חייו להכיר לו טובה...

(מתוך הפתיחה לשיעור - יבמות דף עז, כב אייר התשפ"ב)

שיר של כל יום

הוא מגיד מישרים, הוא משלב שירה בדרשותיו, כל כולו רגש, ואני מדבר על הגאון רבי שלמה מילר שליט"א. הזמיניו אותו לדבר בשבע ברכות אצל אחייני שלי, ותוך כדי הדרשה הוא התחיל לשיר "איין הדבר תלוי אלא בי" - הוא בנה מערכה שלימה על השיר הזה. שלשום, באמצע שיעור הדף היומי בקול הלשון (יבמות עה, ב) למדנו את המקור לשיר הנפלא הזה, וכשהגעתי לקטע הזה כל גופי רטט.

יש אנשים שמשלמים עשרות אלפי שקלים, ולפעמים מאות אלפי שקלים, ללימודים אצל כל מיני מרצים למיניהם. אבל אם כל אדם ישיר לעצמו בכל יום את השיר הזה - "איין הדבר תלוי אלא בי", ויפנים לעומק את המסרים של המילים הללו, הוא יצליח בסיעתא דשמיא לשנות את עולמו מקצה לקצה!

לא נוכל במסגרת הפתיחה להאריך בענין זה כי הזמן קצר, רק נזכיר ווארט נורא מ'אור שבעת הימים' מרן הבעל שם

טוב הקדוש זי"ע, בדברי המשנה הידועה 'כל הנגעים אדם רואה, חוץ מנגעי עצמו' (נגעים ב, ה), וכך אמר ההילגער רב"ה הבעש"ט הק': 'כל הנגעים אדם רואה חוץ' - כל דבר רע שאדם רואה בחוץ, מנגעי עצמו' - זה מראה לאדם היכן הוא עצמו עומד ומה עליו לתקן. הרבה יותר קל לאדם לראות את החסרונות של הזולת, הרבה יותר קשה לו לראות מה הוא בעצמו צריך לתקן...

נסיים עם סיפור נורא שסיפר לי ידידי הרב ישראל [בכוונה תחילה אינני מזכיר את שם משפחתו, מפני צנעות הפרט], על נכדו שחזר למוטב:

הנכד שלו, שהיום הוא מרביץ תורה ואברך יקר שביקרים, ל"ע ירד מהדרך בהיותו בחור. הבית נהפך לגיהנם, וההורים לא ידעו מה לעשות. חלק מהיועצים יעצו להם לזרוק את הילד מהבית. ההורים הלכו לדרוש את הרב אורי זוהר זצ"ל, ובכו לפניו בני נוראי על הצער והסבל שהם עוברים, ועל הפחד הכי גדול שלהם שהנער הנושר הזה יקלקל ל"ע את שאר האחים והאחיות. שאלה של דיני נפשות ממש!

אמר להם הרב אורי זוהר: אין הדבר תלוי אלא בכם! ואם חלילה אתם מפחדים שהילד יקלקל את האחים והאחיות - תוציאו אותם מהבית ואותו תשאירו, תשקיעו בו את כל הנשמה...

ההורים היו בהלם מהתשובה, אך עשו בדיוק מה שהרב אורי אמר להם.

וראה זה פלא: הם השקיעו בילד את כל הנשמה, והאחים והאחיות אף הם נשארו בבית לבינתיים, הילד ב"ה השתנה מן הקצה לקצה וגדל להיות מרביץ תורה. הרגע והשלוה והשמחה חזרו לשכון בבית שלהם.

(מתוך הפתיחה לשיעור - יבמות דף פ, כה אייר תשפ"ב)

לרקוד או להרקיד

השבוע נלמד א"ה בדף היומי (כתובות דף טז): 'פיצד מרקדין לפני הפלה'.

מרא דארעא דישראל, מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל היה משתדל מאד בקיום מצות שמחת חתן וכלה, ובכל חתונה שהשתתף בה היה רוקד ומפזז בכל כחו.

כאשר הזקין וכוחותיו לא עמדו לו עוד לרקוד ולשמח כבעבר, היה ממריץ ומעודד אחרים שירקדו - ואמר שמלשון הגמרא שכתוב 'פיצד מרקדין' ולא כיצד 'רוקדין', מכאן מוכח שאין צריך דוקא לרקוד אלא אפשר לגרום לאחרים שירקדו, כי המטרה היא לשמח את החתן והכלה, וגם בזה מקיימים מצוה!

הוא
התחיל
לשיר "איין
הדבר תלוי
אלא בי"

הבוקר בהכנת השיעור התחלתי לרקוד. אנתנו נלמד היום דבר נפלא בדף היומי, ביבמות דף קה עמוד א': "אָבִי דְעָסַק בְּתוֹרָה וּבְגִמְלוֹת חֻסְדִּים חֵיהָ שְׁתֵּי שְׁנֵי".

חשבתי בחמלת ה' על ובס'ד בדרך דרש, ואולי זה גם קרוב לפשט: הרי לכאורה **כשלוּמדיִם את המאמר הנ'ל נראה שזה 'צווי דינים' - תורה וגמילות חסדים - שני ענינים ללא קשר מוכרח ביניהם. אבל האמת, שאפשר בלימוד התורה גם לקיים גמילות חסד לדורי דורות.** לדוגמא, מגיד שיעור בישיבה שמקרב ומקדם בחור חלש בלימוד, ובמהלך השיעור שהוא מוסר לתלמידים - באמצע הרתיחה דאורייתא עם הרשב"א והריטב"א הוא צריך 'לרדת' כמה מדרגות ולהסביר לבחור את הפשט של הגמרא - זה הרי נסיון גדול בשבילו... או למשל, ה'עילוי' של הישיבה **שובח ללמוד בחברותא דוקא עם החבור הבינוני והחלש בלימוד - זו גמילות חסדים בתורה!**

עוד חשבתי בחמלת ה' על ובס'ד, בהמשך הדף נכפלה לשון מופלאה: "לְכוּ וְעִסְקוּ בְּתוֹרַת יְהוָה, הֲלָכּוּ וְעִסְקוּ בְּתוֹרַת יְהוָה" - בפשטות הכוונה ב'וְחִי', שזכו להאריך ימים. אולם בדרך דרש יש לומר, ש'וְחִי' מתייחס לאיכות חיים שהיתה להם.

מורי ורבותי, אנתנו רוצים להרגיש את טעם החיים האמיתית? רק על ידי לימוד התורה, ועל אחת כמה וכמה כאשר עוסקים ב'תורת חסד' (משליל לא, כו)...

(מתוך הפתיחה לשיעור - ביבמות דף קה, כא סיון תשפ"ב)

בצילם של גדולי ישראל שליט"א

כ"ק מרן אדמו"ר מפייטסבורג שליט"א

לפנות בוקר, בורא עולם האיר לי ווארט ב'דרש', ואולי זה גם קרוב לפשט. בגמרא מסכת יומא (לה, ב) כתוב כך: "רָאָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁצַדִּיקִים מוֹעֲטִין עִמּוֹ וְשִׁתְּלֵן בְּכָל דוֹר וָדוֹר". לכאורה לא מובן, מדוע נאמרה הלשון "וְשִׁתְּלֵן", למה לא כתוב "ונתנו"? אלא שאמנם כן, הצדיקים כן, הצדיקים הם 'מתנה' שבורא עולם נותן בכל דור ודור, אבל "וְשִׁתְּלֵן" דוקא - כי **התפקיד של הצדיק הוא 'להשתי' הנהגות בלב הדור**, להיות 'כְּעֵץ שְׁתוּלָה עַל פְּלִי מַיִם" (תהלים א, ג)...

והוארט הזה עלה בלבי בעקבות הזכות והעונג הרוחני להיות הלילה בקדוש פנימה אצל הוד כ"ק הרבי מפייטסבורג שליט"א. שווה לבוא מקצה העולם לספירת העומר בפייטסבורג. מרן הרבי שליט"א שכל חייו זה 'הסתרה שבתוך ההסתרה', בספירת העומר שופך לבו כמים ומקרב את ישראל לאביהם שבשמים.

אבל עוד לפני תפילת מעריב, זכיתי לשעה של תענוג רוחני וגשמי. כשנכנסתי, הרבי קם מלוא קומתו לקבל אותי - מי אנוכי?! הרבי ביקש שאני אשב - מי אנוכי?! [אצל חסידים נוהגים לעמוד]. **הרבי מעיין בספר החדש 'מתיקות הדף היומי', עובר על הספר כמה וכמה פעמים מכריכה לכריכה, ומודה לי על ההשקעה העצומה ב'מפתחות', על ההשקעה בעיצוב - 'זה א-לי וְאֵנָהוּ' (שמות טו, ב). הרבי מתפעל: הרי זה עולה המון כסף להוציא כזה ספר! כמה השקעה יש בחומר שכתוב בו, איך הגעתם לכזה אוצר מלא?**

תוך כדי דיבור, הרבי פותח את המגירה, מוציא כסף, מעניק לי ואומר: "תכניס מהר מהר לכיס" - הוי אומר: אל תעשה 'עסק' מהכסף. כאילו שהכסף זה דבר של מה בכך... הרבי שליט"א מספר לי הנהגה, שכשהיה נכנס מחבר ספר אל אביו הרבי מפייטסבורג זצ"ל, היה מקפיד להשתתף בהוצאת הספר ולתרום. אמרתי לרבי, שב'קול הלשון' בפתחת השיעור דיברתי כמה חיזוק זה נותן למחברי ספרים. ואם לא די בכל הנתינה האין-סופית של הרבי עד עכשיו, הרבי שואל אותי אם אני רוצה לשתות משהו. לא הספקתי לענות, והרבי אומר: גם אני רוצה לשתות, ומבקש מהגבאי המסור רבי בנימין פיטרמן שיכין שתי כוסות קפה. הייתי נבוך לשתות כוס קפה מול הרבי, אבל הרבי לא ויתר.

במשך שעה ארוכה הרבי אומר לי דברים 'מְרַפֵּסֵן אֵיגְרִי' (קידושין טו, ב), מבהילים את הרעיון, חלקם לא זכיתי לשמוע מעולם. בין השאר סיפר, שהסבא הרבי הקדוש בעל ה'אמונת אברהם' מפייטסבורג זצ"ל היה שולח כסף לגיסו הרבי הקדוש מרן ה'דבר חיים' זצוק"ל לשיבת נדבורנה, עוד בימים שהישיבה היתה ביפו. הרבי מרבה לדבר על צדקה, וכשהרבי מדבר על צדקה זה בבחינת 'הוא הֵיךְ אֹמֵר' - מה שהרבי בעצמו, זה מה שהרבי אומר!

רציתי להראות לרבי חידוש שבורא עולם האיר לי במסכת יבמות, והרבי יושב ולומד איתי שטיק'ל גמרא, כמו חברותא.

הרבי זועק מנהמת לבו הטוהר על כאלו שכותבים ספרים ו'משכתבים' את ההיסטוריה, כאילו שלצדיקי הדורות לא היה נסיונות וקשיים - אומר לי הרבי: בדיוק להיפך, הם צמחו להיות גדולי הדור כי הם התגברו על הקשיים ועל הנסיונות!

הרבי ממשיך לזעוק על בין אדם לחבירו - זה כמו אשו מרן רבי חיים ויטאל זצוק"ל בספרו שערי קדושה (בהתחלה) מביא דברים נוראים שכל יהודי צריך לדעת: "המדות הטובות והרעות הן פסא וְיִסוּד וְשִׁרְשׁ עַל הַנֶּפֶשׁ הָעֲלִיּוֹנָה הַשְּׁכִלְתָּ אֲשֶׁר בָּהּ תְּלִוּיִם תְּרַגְּלֵךְ מִצְוֹת הַתּוֹרָה, לְפִיכָךְ אֵין הַמַּדּוֹת בְּכָלֵל תְּרַגְּלֵךְ מִצְוֹת, וְכֵן שֶׁהֵם הַבְּסִיס לְקִיּוּם הַמִּצְוֹת לְפִיכָךְ עֲנִין הַמַּדּוֹת הַרְעוּת קָשִׁים מִן הָעֲבֻרֹת עֲצֻמִּין..." עוד סיפר לי הרבי סיפור נורא על הרבי הקדוש בעל ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זצ"ל והקשר שלו לרבי שלי, מרן הרבי הקדוש אביהם של ישראל ה'באר יעקב' מנדבורנה זצ"ל, **שהרבי מוויז'ניץ היה מרבה לבקש מהרבי מנדבורנה שיתפלל עליו, ואמר שכל זמן שהרבי מנדבורנה חי אני רגוע, כי יש מי שמתפלל עלי.** וכך באמת היה, שהרבי ה'באר יעקב' נחטף מאיתנו ונפטר בז' אדר, ובאותו חודש, בכ' אדר, נפטר הרבי הקדוש בעל ה'ישועות משה'!

הרבי הוא נכדו של מרן הסבא הקדוש רבי איתמר מנדבורנה זצוק"ל, שכידוע היה כל חייו ב'הצנע לכת עם אלוהים'. וגם הרבי שליט"א בורח כמו מאש מפרסום, כל גינוני כבוד זרים לו, אבל **כשצריך לכבד ולרומם את הזולת - הרבי הוא יחיד בדורו.** זכיתי לראות זאת בעיניים. ו'מעשה אבות סימן לבנים', בנו חביבו החשוב הרב יצחק אייזיק טרח להכין לי קפה, עוד לפני שנכנסתי לקדוש פנימה. כשבאתי לצאת, אמרתי לרבי שקשה לי להיפרד ממקום קדוש זה. אמר לי הרבי במתיקות: אתה תמיד מוזמן, בכל עת! אשרי הדור שהרבי הוא ממנהיגיו, אשרי העיר אשדוד שזוכה שהרבי שוכן בתוכה.

(מתוך הפתיחה לשיעור - ביבמות דף נא, כו ניסן תשפ"ב)

כ"ק מרן הרבי מפייטסבורג שליט"א מעיין בספר החדש מתיקות הדף היומי

מקולמוסם של הקוראים

להביע לכם את הרגשות שלנו השומעים, שהמגיד שיעור נותן לנו חיים, וכמו שמוכר בגמרא (ברכות ה, א) "כְּדָאֹמֵר ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לְבָנָיה קְדִימוּ וְחֲשִׁיכוּ וְעִלּוּ לְבִי כְּנִישְׁתָּא כִּי הֵיכִי דְתוֹרְכוּ חַיִּי" - ולכאורה, מה מה יעשו בבוקר? מה יעשו בלילה בבית כנסת, הרי אין עוד מניין להתפלל?

אלא בודאי, ישמעו את השיעור של הרב!... בברכה, **חיים וינגרטן**, ביתר עילית

כ"א סיון תשפ"ב
לכבוד רבינו הגדול!

בעקבות הפתיחה היומית בכלל, ובפרט הפתיחה לשיעור על דף קה במסכת יבמות, שבה דיברתם במתק לשונכם על ההתרגשות לפני תחילת השיעור, רציתי

מאצרות הפרשה

מורי ורבי, המגיד מישרים הנודע, בעל 'דרש מרדכי', הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל אמר בדרך צחות על דברי רש"י בפרשתנו (כה, ז) "**וַיִּרְא פָּנָיו וְגו' וַיִּקַּח רֵמֶחַ בַּיָּדוֹ, רָאָה מַעֲשֵׂה וְנִזְכָּר הַלָּכָה שֶׁהוֹבֵעַל אֲרָמִית קְנָאִים פּוֹגְעִים בּוֹ**", שמכאן יש ללמוד מהי קנאות אמיתית: לא כאינשי דלא מעלי שקודם כל לוקחים את החרב בידם, ואחר כך מחפשים אחר מעשה כל-שהוא - אלא דוקא כפנחס, שקודם כל ראה את המעשה, ואחר כך נזכר בדבר ההלכה, ורק לבסוף לקח את החרב...

נקודה למחשבה:

כשהיה מרנא הגר"א מוילנא זי"ע ילד קטן, יצא פעם לשחק עם חבריו. כשראה אותם משחקים ב'נדנדה', האחד עולה ושכנגדו יורד, שב על עקבותיו ועלה לביתו. התפלא אביו, מדוע אינו משחק עמהם. השיב לו הבן: התורה ציוותה (ויקרא יט, יח) "וְאֶהְבֶּתָּ לְרַעְךָ כְּמוֹךָ", ואיך אוכל 'לרומם' את עצמי כאשר אני 'משפיל' את חברי!...